

GELİR VE SERVET VERGİLERİNİN İKTİSADİ TESİRLERİ

Dr. Besim ÜSTÜNEL

Istanbul Üniversitesi İktisat Doçenti

Son zamanlarda memleketimizde, biri gelir vergisinin nisbetlerini artırmak ile, diğeri ise bir nevi servet vergisi olan arazi vergisi ile ilgili iki tadil tasarısının Meclise getirilmesi üzerine, bu nevi vergilerdeki artırımların çeşitli tesirleri üzerinde muhtelif mütalâalar ileri sürülmüştür. Bu münasebetle söylenenlerin ve yazılanların büyük bir kısmının garip diyebileceğimiz bir muhakeme tarzını aksettirmesi ve bir kısmının da, daha ziyade klâsik diyebileceğimiz delillere dayanması, insanı ister istemez «vergilerin iktisadî tesirleri» meselesi üzerinde tekrar düşünmeye sevketmektedir. Zira, mezkûr tadil tasarılarının aleyhinde ileri sürülmüş bulunan itirazların büyük bir ekseriyeti iktisadî faktörlere dayatılmak istenmiştir.

Maamafih, muhterem dinleyicilerim, takdir buyuracaklardır ki, bir gelir vergisi artışının veya yeni bir servet vergisi vaz'etmenin tevhit edeceği her türlü iktisadî reperküsyonların, bir tek konferansın çerçevesi içinde tam olarak tetkik ve tahlil edilmesi mümkün değildir. Bu hususu nazarı itibara almak mecburiyeti, bizi, mevzuumuzu bir kaç bakımdan tahdit etmek ve bir takım basitleştirici faraziyeler yapmak zorunda bırakmaktadır. Şartların ve faraziyelerin memleketimizin içinde bulunduğu şartlara mümkün merteye yakın olmasına da dikkat ederek, tahlillerimizi şu faraziyeler altında yapacağız:

1. — Yeni vazedilen bir servet veya gelir vergisinin, yahut aynı şey addedebileceğimiz, bu vergilerin mevcut nisbetlerindeki artırımın sadece yüksek gelirliler ve zengin zümreleri istihdaf ettiği farzedilecektir.
2. — Bu vergi artışının iktisadî tesirleri herhangi bir memlekette değil, fakat daha ziyade iktisaden geri kalmış — veya az gelişmiş — bir memleket ekonomisi bakımından ele alınacaktır.
3. — Mevzubahis ekonominin enflasyon tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğu ve devlet bütçesinin de açık olduğu farzedilecektir.
4. — Bu şartlar altında, hükûmetin bütçe açığını kapatabilmek için emisyonu veya vasıtalı vergilere müracaat etmek imkânının da mevcut

olduğu farzedilecek; fakat bu yollara gitmektense yüksek gelirli zümrenin mükellefiyetlerini artırmayı tercih ettiği takdirde, bu vergi artışının şu üç mühim husustaki tesirlerinin ne olacağı incelenecektir:

- a.) Aşırı talep ve fiyat seviyesi üzerindeki enflasyonist tesirlerin azalmasına mı, yoksa daha fazlaşmasına mı sebep olacaktır;
- b.) İktisadî kalkınma için zarurî olan kapital teşekkülü üzerindeki tesiri müsbet mi olacaktır, yoksa menfi mi;
- c.) Hususî teşebbüs erbabının yatırım şevki üzerindeki tesirler bakımından vaziyet nasıl bir seyir takip edecektir.

İşte, biz bundan sonra bu üç meseleyi kısaca tahlil etmeye ve sırası düştükçe diğer alternatiflerin muhtemel tesirleri ile bir mukayese yapmaya çalışacağız.

I

Bilindiği gibi, bir vergi artışının enflasyonist mi, yoksa desenflasyonist tesirler mi yaratacağı ve anti-enflasyonist olmak bakımından hangi verginin daha tesirli olacağı, bir taraftan ekonominin içinde bulunduğu şartlara, diğer taraftan da vergi hasılatının kullanılış şekline bağlı olacaktır.

Enflasyon, bir ekonomide aşırı talebin mevcut olması, yani «mecnû talep» in mecnû arz'a nazaran fazla bulunması hâli olduğuna göre, bir vergi artışının bu bakımdan tevliid edeceği neticeleri evvelâ mecnû talep'e sonra da mecnû arz üzerine yapacağı tesirleri ele alarak incelemek icap edecektir. Gelir veya servet vergilerindeki bir artışın sadece yüksek gelirli ve zengin zümreleri istihdaf etse dahi, mevcut talep fazlasını azaltıcı bir rol oynaması ihtimali çok kuvvetlidir. Zira, vergi yükü artmış bulunan mükellefler, ellerinde eskisine nazaran daha az gelir veya — servet vergisini birikmiş servetinden ödemek zorunda kalanlar — daha az servet kaldığını görerek, büyük bir ihtimalle, çeşitli istihlâk mallarına karşı taleplerini azaltacaklardır. Hiç şüphesiz, yüksek gelirli zümrenin marjinal tasarruf temayülü düşük gelirliyelerinkine nazaran daha yüksek olduğu için, vergi artışının mühim bir kısmının tasarruflardan ödenmesi ve dolayısıyla istihlâk harcamalarının büyük çapta azalmaması ihtimali de variddir. Ancak, bir istihlâk resmi veya daha ziyade fakirlere yüklenen bir vasıtalı vergi kadar olmasa bile, bu nevi bir vergi artışı dahi ilk tesir olarak mükelleflerin istihlâk taleplerinde bir miktar azalma temin edecektir. Fakat, böyle zengin bir zümre üzerine konan bir verginin, ekonomi dahilindeki talep azaltıcı tesiri bu kadarla da kalmıyabilir; ve

çok daha fazla genişleyebilir. Zira, bilindiği gibi iktisaden geri kalmış memleketlerde «gösteriş saikile yapılan istihlâk» mühim bir mesele teşkil etmekte ve yüksek gelirlilerde büyük çapta mevcut olan bu nevi istihlâk temayülü, daha düşük gelimli zümrelerin taklitçiliği ve sosyal statüleri ile istihlâk metodları arasında bir ilgi bulunduğu hususundaki inancı dolayısıyla bütün memlekete yayılarak heyeti umumiyesi itibarile milli istihlâk temayülünü yükseltmekte ve mecmû talebi şişirmektedir. Binaenaleyh, üst tabakanın gösteriş saiki ile yapacağı istihlâki azaltacak bir vergi artışı, sadece o vergi mükelleflerinin talebindeki direkt azalışlarla kalmıyarak, aynı zamanda diğer zümrelerin umumî istihlâk temayül ve adetlerinde de bir azalma temin edebilecektir. Ki bu nevi bir vergi artışının istihlâk hacmi üzerindeki bu endirekt tesiri direkt tesirinden kat kat daha üstün olabilir.

Burada, memleketimizde bazı iktisatçıların meseleyi sırf moneter bir tahlile tâbi tutarken yaptıkları bir hataya da kısaca işaret edelim. Deniyor ki, bu nevi bir vergi artışı tahakkuk ettirildiği takdirde, bunun memleketteki tesiri enflasyonu azaltıcı yönde değil, bilâkis kamçılayıcı yönde olacaktır; çünkü, bu vergi artışını zenginler daha ziyade tasarruflarından — kendi tâbirleri ile «birikmiş paralarından» — ödeyeceklerdir; halbuki devlet, bu paralar eline geçer geçmez olduğu gibi harcıyacağı için piyasaya yeni iştirâ gücü çıkmış gibi olacaktır. Bazı şartlar altında, belki doğru olabilecek olan bu muhakeme tarzı, memleketimizin durumuna çok yakın olan yukarıdaki faraziyeler ve şartlar altında doğru olmayacaktır; çünkü, mükelleflerin vergiyi «tasarruflarından» ödemeleri ile «birikmiş paralarından» ödemeleri aynı şey değildir. Eğer yüksek gelimli mükelleflerin para iddihar ettikleri, yani tasarruflarını para şeklinde âtil olarak muhafaza ettikleri kabul edilirse mevzubahis iddia ancak o zaman doğru olabilecektir. Halbuki, esasen ekonomi dahilinde enflasyonist temayüllerin alıp yürüdüğü ve fiyatların her gün biraz daha yükseldiği farzedildiği takdirde, bu zümrenin önemlice bir meblâğı âtil olarak para şeklinde muhafaza ettiği söylenemeyecektir. Çünkü, bu şartlar altında, hemen herkes tasarrufunun mümkün merteye büyük bir kısmını derhal şu veya bu sahaya plâse edecek ve yanında çok az nakid muhafaza etmeye çalışacaktır. Binaenaleyh, mevzubahis vergi artışının ne kadar büyük bir kısmı tasarruflardan ödenirse ödensin ve devlet bu vergi varidatının ne kadar büyük bir kısmını âmme masrafları olarak tekrar piyasaya sürerse sürsün, bugünkü şartlar altında, vergi artışı dolayısıyla memlekette bir mecmû talep artışı olmayacak, en fena ihtimal bu talebin aynı kalması olacaktır.

Gelir ve servet vergilerinde yapılacak bir artışın memleketteki istihsal hacmi yani «mecmû arz» üzerinde yapacağı tesire gelince, bunu iki

bakımdan incelemek icap eder: 1) Stok talebinde husule gelecek değişiklikler; 2) İstihsal akışında kısa ve uzun devrelerde husule gelecek değişiklikler.

Bu iki tesirden birincisi, büyük bir ihtimalle enflasyonu azaltıcı yönde olacaktır; zira, eskisine nazaran daha fazla vergi vermek zorunda kalacak olan zengin zümre ve bilhassa iş adamları spekülâtif maksatlarla eskisi kadar mal stok edemeyecek veya elindeki stokların bir kısmını satmak zorunda kalacaktır. Klâsik iskonto politikasının tesirlerine benzer bir şekilde husule gelecek bu stok talebi azalışı, piyasaya mal arzının artmasına ve dolayısıyla arz ile talep arasındaki farkın bir miktar olsun kapanmasına bir müddet için hizmet edecektir. Maamafih bu tesirin devamlı olabilmesi için, ikinci noktanın da müsbet olması, yani vergi artışının istihsalin akışına da lehte bir tesir icra edebilmesi lâzımdır. Şüphesiz, bir memleketteki istihsal akışının vüs'ati üzerine tesir eden âmiller çok muhtelifdir ve bunların herbiri üzerinde, mevzubahis vergi artışının yapmasının muhtemel tesirleri de çok çeşitlidir. Bunların hepsini burada incelememize imkân yoktur. Fakat, istihsal hacmi üzerine tesir eden en mühim âmillerden ikisi — yani çalışma şevki ve yatırım hacmi — üzerindeki tesirlerin menfi olmayacağı ve hattâ diğer alternatiflere nazaran daha müsait olacağı söylenebilir. Böyle bir vergi artışının hususî yatırımlar üzerindeki tesirlerini biraz sonra inceleyeceğiz; burada işçi ve teşebbüs erbabının çalışma arzusu ve çalışma kabiliyeti üzerindeki tesirlerini ele alarak diyebiliriz ki, zengin ve yüksek gelirlili bir zümreden alacak bir vergi bu unsurlar üzerinde en az fena tesir yapan bir vergi şekli olacaktır. Zira, fakir ve düşük gelirlileri istihdaf edecek bir gelir veya istihlâk vergisi artışı, yahut yine aynı zümrenin satın alma gücünü zayıflatacak olan enflasyonist finansman yolu, en geniş kitle olan iş gücü unsurunun çalışma şevkini ve daha fenası çalışma «kabiliyetini» azaltıcı bir tesir icra edecek ve dolayısıyla uzun vâdede memleketin iktisadi kalkınmasına faydalı değil, hattâ zararlı bile olabilecektir.

Görülüyor ki, ele aldığımız şartlar altında, tasarlanan vergi artışları enflasyonu artırıcı değil, bilâkis bir dereceye kadar azaltıcı bir rol oynayacaktır. Gerçi, enflasyonist tesirleri hafifletmek bakımından diğer vergiler daha tesirli olabilir; fakat, bir verginin iyi veya fena oluşu münakaşa edilirken de onun sırf «anti-enflasyonist» tesirleri nazarı itibara alınıp hüküm verilmemesi icap eder. Vergilerin sosyal ve iktisadi diğer tesirlerinin de mukayeseli olarak karşılaştırılması ve ona göre bir neticeye varılması gerekir.

II

Şimdi, problemin ikinci bir bakımdan tetkikine geçebiliriz. Yani, mevzubahis vergi artışının memleketteki kalkınma faaliyeti ve bilhassa sermaye teşekkülü üzerinde ne gibi tesirler husule getirmesinin muhtemel olduğunu inceleyebiliriz.

Bilindiği gibi, ilmimizin son inkişafı da göstermiştir ki, devlet sadece kendisine varidat kaynağı bulmak için vergiye başvurmuyup, çeşitli maksatlarını tahakkuk ettirmek için onu bir iktisat politikası aleti olarak kullanabilir ve bazı hallerde kullanmak zorundadır. Cemiyetteki gelir ve servet farklarını azaltmak, enflasyona mani olmak veya iktisadî buhranlarla mücadele etmek için takip edilen vergi politikaları bunlara klâsik birer misal teşkil eder. Fakat, son zamanlarda mânasını biraz daha değiştirerek bu Keynes'in «functional finance» telâkkisi taraftarları, malî politikanın geri kalmış memleketlerin kalkınmasına hizmet edecek şekilde kullanılması icap ettiği noktasi üzerinde bilhassa durmaktadırlar. Zira, geri kalmış memleketlerin en mühim sıkıntılarında biri kapital noksanıdır ve kapitalin az oluşu da tasarrufların kifayetsizliğinden ileri gelmektedir. Halbuki, iyi bir vergi politikası milli tasarrufların artmasına ve dolayısıyla memlekette sermaye teşekkülüne yardım edebilir ve bu yönden memleketin iktisadî kalkınmasında faydalı bir fonksiyon icra edebilir.

İktisaden geri kalmış memleketlerin kalkınmasına yardımcı olabilecek vergiler arasında gelir vergilerini, ve bazı mütehassıslara göre bilhassa servet vergilerini saymak mümkündür. İktisadî kalkınmanın devamlı ve istikrarlı olması isteniyorsa bilhassa enflasyona yol açıcı metodlara müracaat edilmemesi ve düşük gelirli zümrelerin eskisinden daha fena iktisadî şartlar içinde bırakılmaması temel şartlardandır. Şu halde, daha ziyade fakir zümreleri istihdaf edecek olan vasıtalı vergileri artırmak doğru olmayacak ve bu yol mevcut gelir ve servet farklarını artırmak ve kalkınmayı istikrarsız bir hale sokmak bakımından enflasyonunkine çok benzeyen tesirler husule getirebilecektir.

Maamafih yukarda tesbit ettiğimiz faraziye ve şartlar altında, yapılması düşünülen vergi artışlarının memleketteki sermaye teşekkülüne faydalı olmayıp bilâkis zararlı olacağı dahi bazı kimseler tarafından iddia edilmiştir. Bunların muhakeme tarzını şöylece hülâsa etmek mümkündür: düşünülen vergi artışları esasen zengin ve yüksek gelirli kimseleri istihdaf etmektedir ki, bunlardan bu vergi alınmadığı takdirde, onlar bu paraları büyük bir ihtimalle yatırım yapmak için kullanacaklardır; halbuki bunlardan daha fazla vergi alındığı takdirde yapacakları yatırım-

larda bir azalma husule gelecektir. Bu ise, memlekette esasen az olan sermaye teşekkülünü büsbütün baltalamış olacaktır.

Bu muhakeme tarzı, alınan verginin hükümet tarafından tamamen istihlak gayesile harcanacağı faraziyesine dayanır. Halbuki, vergi hasılatının tamamen yatırıma sevkedileceği kabul edildiği takdirde, memlekette kapital teşekkülü zarar görmüş değil, bilâkis hızlanmış olur. Çünkü, mevzubahis vergiler az da olsa, mükelleflerin istihlaklerinden bir miktar kısmalarına sebep olacak, yani mecmû tasarrufları artıracaktır.

Fakat, devletin mevzubahis vergi artışını bütçe açığını kapamak için kullanacağı düşünülürse, bu tatdirde durum çeşitli manzaralar arz edebilir. Burada, nazarı itibara alınması icap eden esas nokta, bu vergi artışı mevcut olmadığı takdirde devletin bu açık karşısında ne yapacağıdır. Eğer bütçede açık var diye yatırımlarda bir kısıntı yapacak idiyse, mevcut vergiler sayesinde bu azaltma yapılmıyacağı için ve mükelleflerin yatırımlarında yapacakları kısıntı daha az olacağı için, tesir müsbet olacaktır. Buna mukabil, bütçe açığını kapatamadığı için istihlak masraflarında bir kısma yapacak idiyse de bu vergiler sayesinde lüzum kalmıyorsa, bu takdirde tesir menfi olacaktır. Fakat bütün bu zayıf ihtimallere gidilmeyip de, bütçe açığı ihraç bankasından borçlanmak suretile, yani enflasyon yolile kapatılacak ise, bu takdirde vergi artırmanın hem sermaye teşekkülü, hem iktisadî kalkınmanın heyeti umumiyesi bakımından tesiri son derece müsbet olacaktır. Zira, bilindiği gibi, kalkınmak için enflasyona başvuran memleketlerde cebri tasarruf yolile sermaye teşekkülü bir müddet devam etse bile, enflasyonun iradî tasarruflar üzerindeki fena tesirleri ve yatırımların yönünü değiştirmek suretile kalkınma hızını azaltışı, memlekette işe yarar sermaye kıtlığını bir misli daha artırmaktadır. Bu hususu da nazarı itibara alırsak, enflasyona mani olucu veya onu azaltıcı bir vergi artışının, hangi zümreden alınıralsa alınsın, memleketin iktisadî kalkınmasına ve kapital teşekkülüne faydalı olacağını söyleyebiliriz.

III

Bahis konusu vergi artışlarının, ferdi teşebbüs erbabının yatırım sevki ve hususî yatırımlarla âmme yatırımları arasındaki nisbet üzerine yapacağı tesire gelince, burada da çeşitli ihtimallerle karşılaşılabilir. İlk nazarda, öyle zannedilebilir ki, yüksek gelimli ve zengin zümrelerden alınan vergileri artırmakla memleketteki mecmû yatırım miktarı değişmese bile, hususî teşebbüs erbabının elinden, yatırıma sevkedebilecekleri

tasarruflar alındığına göre, âmme yatırımları yanında hususî yatırımların nisbî önemi azalacak ve hususî teşebbüs erbabının yatırım şevki kırılmış olacaktır. Hattâ, bu zannın tesiri altında kalarak, mevzubahis vergi artışları ile hususî teşebbüsü teşvik politikası arasında tezat bulunduğu ve bu iki hareketin telif edilemeyeceği dahi ileri sürülebilir. Fakat, bu hususta ilk intiba ve görünüşe aldanmamak lâzımdır.

Gerçi, mevzubahis vergi artışı dolayısıyla gelirinden daha büyük bir parçayı vergi olarak devlete vermeye mecbur olan mükellefin elinde, eskisine nazaran daha az tasarruf kalacak ve eğer bu mükellef bir müteşebbis ve iş adamı olup da kendi işini genişletmek veya yeni işlere para yatırmak niyetinde ise, bunu kendi kaynaklarından finanse etmek imkânı azalmış olacaktır. Fakat bu demek değildir ki, böyle bir vergi artışı memlekette umumî olarak hususî teşebbüsü baltalayacak ve onların yatırım şevkini kıracaktır. Çünkü:

a. — Hususî teşebbüs erbabının yatırımlarına tesir eden faktörler umumiyetle, yatırımın müstahsiliyeti ile faiz haddidir. Gerçi, iş adamının kendi kaynaklarının da rolü varsa da, yatırım kârlı olduğu müddetçe ve faiz haddi değişmedikçe bir yerden para bulmak zor olmayacaktır. Çok zengin müteşebbisler için, vergi nisbetlerinin yükselmesi, belki yatırımın safi kârlılık derecesini azaltabilir; fakat, diğer müteşebbisler için o iş sahalarının aynı derece verimli olması dolayısıyla yatırımın hacmi değişmeyip, sadece yatırım yapanların kompozisyonu değişebilecektir.

b. — Kaldı ki, bu vergi artışından müteessir olacak mükelleflerin mühimce bir kısmı da, faal ve müteşebbis iş adamları olmayıp, büyük emlak sahibi ve rantiyeler olacaktır. Bunların memlekette yakınmaya faydalı bir fonksiyon icra ettikleri kolay kolay kabul edilemez. Bil'akis, sermayenin gayrimenkule ve bilhassa lüks inşaata yatırılmasına sebep oldukları için kalkınmayı güçleştirdikleri ve soysuzlaştırdıkları dahi söylenebilir.

c. — Diğer taraftan, vergi yolile millî tasarrufu artırmak ve bunun daha büyük bir kısmını devlet bütçesine aktarmak, muhakkak devletin daha fazla yatırım yapmasını ve hususî teşebbüse rakip olmasını icap ettirmez. Devlet hem daha fazla vergi alarak milleti mecburî tasarrufa sevk edebilir — bu rada pek tabii olarak iradî tasarrufların da bir kısmı devletin eline geçmiş olabilir — hem de hususî teşebbüsü teşvik politikası takip edebilir. Zira, bütçe yolile tahakkuk ettirilen varidat artışının muhakkak devlet tarafından harcanması şart değildir. Devlet, vergi artışının tamamını veya bir kısmını bankalar sistemine veya iktisadî kalkınmayı teşvik için kurulmuş bir müesseseye tevdi edebilir ve bu fonun

hususî teşebbüs erbabının yatırımlarını teşvik ve takviye için kullanılmasını emredebilir. Bu takdirde, mevzubahis vergiler hususî teşebbüsü baltalamış değil, bilâkis onlara gelişme imkânları hazırlamış olur.

d. — Mevzubahis vergi artışının tamamen devlet tarafından kullanıldığını farzetsek bile, bu dahi muhakkak hususî teşebbüsün aleyhinde olmayacaktır. Çünkü, devlet bunları yol, köprü, sulama tesisleri v. s. gibi temel yatırımlarda kullanmakla memleketin «sosyal sabit sermayesi» ni zenginleştirmiş olacak ve bu da hususî sektör için bir takım dış-tasarruflar sağlayacaktır. Diğer bir ifade ile, devletin yapacağı bazı temel yatırımlar ve göreceği bazı temel hizmetler mükemmelleştikçe, memlekette hususî yatırımların kârlılık derecesi de yükselecek ve hususî teşebbüs bu bakımdan da teşvik edilmiş olacaktır.

e. — Devletin, elde ettiği vergi artışı ile bütçe açığını kapadığı, yani biraz evvel bahsi geçen yatırımları yapmaya tahsis etmediği veya hususî teşebbüsü finanse etmek için bir bankaya tevdi etmediği, farzedildiği takdirde dahi, yüksek gelirli zümrenin uzun vâdeli menfaatlerini düşünerek bundan memnun olmaları icap eder. Zira, enflasyonun devamı, başlangıçta zenginlerin ve bilhassa müteşebbislerin lehinde gibi gözükürse de, enflasyonun ileri safhalarında bu, tamamen aksine dönebilir. Ham madde ve yedek parça bulmakta karşılaşılabilecek güçlükler, işçilerle arada çıkacak ihtilâflar, ve bilhassa iktisadî hayatın son derece istikrarsız bir hale gelmesi, normal bir faaliyetin çeşitli yönlerden aksamasını icap ettirebilir ve aklı başında bir iş adamının hiç de işine gelmeyebilir. Binaenaleyh, böyle bir enflasyon gidişini önlemeye yardım edecek olan bir vergi artışı, sadece zenginleri ve bu arada bazı müteşebbisleri istihdaf etse dahi, hususî teşebbüs erbabının uzun vadeli menfaatlerinin aleyhinde değil, bilâkis lehinde olacaktır.

Esasen hususî teşebbüse bizden daha çok ehemmiyet atfeden ve fiyat mekanizmasının serbest işleyişine bizden daha az müdahale eden ileri kapitalist memleketlerde dahi, bugün, yüksek gelirli vergileri bizdekilerden çok ağırdır. Yine bu memleketlerde, enflasyonla mücadele etmek icap ettiği zaman, çeşitli gelir ve servet vergilerine müracaat etmek için bir an bile tereddüt edilmemekte ve «ekonomînin istikrarı», bir çok zümre menfaatlerinin üstünde tutulmaktadır.

Konferansa son verirken sözü yine memleketimize getirmek ve mevcut fikirler arasındaki garip bir tezada nazarı dikkatinizi çekmek isterim.

Konuşmamın başında bahsi geçen iki kanun tasarısına, yani gelir ve servet vergilerinde yüksek gelirli için nisbetleri yükseltmek yönündeki teklife itiraz edenler ve bunlar aleyhinde çoğu iktisadî deliller ileri sürmeye çalışanlar ile — garip bir tesadüf eseri olacak — memleketimizde ziraî gelirlerden de vergi alınmasını ileri sürenler hemen hemen aynı şahıslardır. Hattı bunlar ziraî gelirlerin vergilendirilmesini isterken, sadece yüksek ziraî gelirleri kastedtiklerini de tasrih etmektedirler. Halbuki, mevzubahis tasarıları tenkit veya reddedenlerin, mantikî olabilmeleri için, yüksek ziraî gelirlerin vergilenmesine de taraftar olmamaları icap ederdi.

Maamafih, biraz evvel nazari plânda yaptığımız tahliller de göstermektedir ki, aşağı yukarı memleketimizin şartlarına uygun faraziyeler altındaki bir ekonomide, yüksek gelirli zümrenin — bu zümre ziraat erbabı da olsa, sanayi, ticaret veya hizmet erbabı da olsa — mükellefiyetlerinin biraz olsun ağırlaştırılması mahzurlu değil, bilâkis çeşitli bakımlardan faydalı ve hattâ zaruridir.

İstanbul, 9 Mayıs 1955